

Olvasótábor és „olvasótábor”

Az *idézőjel* nevében hordja legfőbb funkcióját: e jelpár közé kerül a pontosan idézett szóbeli vagy írásbeli megnyilatkozás. A címbeli azonban nem ilyen, hanem úgynevezett *ironikus idézőjel* vagy *gúnyos idézőjel*: azt a sajátos jelentésbeli és hangulati többletet igyekszik pótolni, melyet beszédben az arcjáték, a taglejtés, a hangerő és a hangszín együttesen fejez ki. A *Könyvtáros*-ból vettük ezt a félmondatot: „Az olvasótábor címre nem jogosult »olvasótáborok« is okai annak, hogy...” (1980. 6. sz.: 346). Tökéletesen helyénvaló itt az ironia: vannak jól szervezett, céltudatosan és eredményesen dolgozó olvasótáborok, másokban viszont anarchia, ösztönösség, módszertelenség uralkodik — ezek csak „olvasótáborok”. Am ugyanezen cikk két másik idézőjelét furcsállom: „Az olvasótábori tevékenység elé odaillesk a »pedagógiai« és a »közművelődési« jelző. A szerző bizonyára nem gunyoroskodni akart, hanem valahogyan kiemelni. Jobb lett volna dőlt betűkkel: „odaillesk a *pedagógiai* meg a *közművelődési* jelző” — esetleg a nyelvészetben használatos *félidézőjellel*: „odaillesk a *pedagógiai*’ meg a *közművelődési*’ jelző”.

Azt tapasztalom, hogy sok könyvtáros-szerző nyakra-főre odapötyögteti mondataiba az ironikus idézőjelet — megfric-kázva vele saját komoly állítását, felfüggesztve, visszavonva érvényét. Lássuk a példákat! „A letéti könyvtárak számára »*módszertani leveleket*« készítünk” (Komárom, 78.1: 26). Ha nem árnyalja önkritika az idézőjeles szerkezetet, akkor jobb lett volna inkább *módszertani leveleket* írni! „Szabadegyházán a művelődési ház »*klubszárnyába*« költöztették át a könyvtárat” (Fejér, 78. nov.: 73). Mért nem a *klubszárnyába*? „Elengedhetetlen a folyamatos, »aktív« segítség” állítják a somogyiak (77.2: 10). Nem sokkal többet ér az *aktív* segítség? „Az első nap estéjén »*hagyományos*« közös vacsorára, másnap pedig »*Tisza-parti*« strandolásra került sor” (Mg. Kvtáros, 77.2—3: 60). Tényleg *hagyományos* az a vacsora, és igazán a *Tiszában* lubickoltak?!... De mik történnék Pesten is! Egy könyvtáros 250 tételt „*lekeresett*” a katalógusból (FSZEK, 77.1: 22): ha ez az ige könyvtári szakszó, s ha az említett könyvtáros nem csupán „*elvégezte*,” hanem becsületesen *elvégezte* munkáját,

akkor minek idézőjelezgetni?!... „A feladatban részt vevő »*munkapárosok*« egyikének tagja voltam” — kezdi beszámolóját egy műszaki könyvtáros (OMKDK-híradó, 80.7—8: 13). Ő csak tudja, *munkapáros* volt-e az vagy „*munkapáros*”! „Eddig is szó volt a foglalkozásokon az »*értelmes*« olvasásról” — értesít Komárom megye (77.2: 30), de beszéljenek sürgősen az *értelmes* olvasásról is! Nem sok jót ígér ez a kutatási cím: „A természettudományos lapok »népszerűsége« a munkások körében” (Veszprémi Horizont, 77.2: 36): csak aztán „*alapos munkát*” végezzenek a „*derek kutatók*”! Nem minden könyvtárban tudnak még *kódolni*, némelyikben inkább csak „*kódolnak*”: „A »*kódolással*« nyilvántartott adatok” (Orvosi Kvtáros, 77.IV: 447) megbízhatóak-e? „A tábor első napjának tapasztalatai ellentmondásos helyzetbe hozták a nevelői munkaközösséget, a »*táborvezetést*»” (Szolnok, 77.I—II: 92): ejnye, ejnye, olyan gyöngye volt az a *táborvezetés*? A nem olvasó vagy a felületesen olvasó ember joggal emlegeti a maga „*olvasói*” tapasztalatait, de egy beszélgetésre kért professzor értékes-érdekes *olvasói* véleményét kár volt megidézőjelezni (Könyvtáros, 79.11: 650).

Takarékoskodjunk hát az ilyenfajta gunyoros-ironikus idézőjellel! És azzal is, melyet sok szakírónk — indokolatlanul, funkció nélkül — odabiggyeszt a kiemelkedő személyekről elnevezett intézménymegjelöléshez: a tatai „*Móricz Zsigmond*” Városi Könyvtár, az esztergomi „*Babits Mihály*” Városi Könyvtár (Komárom, 77.2: 9). Valóban Babitsról és Móriczról nevezték el ezt meg azt a könyvtárat, igazán *Babits Mihály Városi Könyvtár*, *Móricz Zsigmond Városi Könyvtár* a nevük? Az intézménynevet ez esetben a *személynév* és a *funkciónév* *egysége* adja az idézőjel ezt fölöslegesen megbontja. Az *Országos Károlyi Mihály Mezőgazdasági Könyvtár*, a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár*, a *Szolnok megyei Versegly Ferenc Könyvtár*, a *Somogy megyei Palmiro Togliatti Könyvtár* neve így helyes, és — ígérjük — folyóiratunk sem fogja terjeszteni ezt a hibát: „a dunakeszi »*József Attila*« Művelődési Központ 1. sz. könyvtára” (Könyvtáros, 78.5: 293).

Szabó Ernő